

ทีออฟเซฟไทยแลนด์ ซีซั่น 1: การศึกษา ความไม่สุภาพตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์

ศิริวัลล์ กาวิละนันท์

รับบทความ: 28 พฤศจิกายน 2561

แก้ไขบทความ: 17 พฤษภาคม 2562

ตอบรับ: 13 กันยายน 2562

ออนไลน์: 29 พฤศจิกายน 2562

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการไม่สุภาพในรายการทีออฟเซฟไทยแลนด์ ซีซั่น 1 โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเฉพาะช่วง Quickfire Challenge และ Judges' Table ซึ่งเผยแพร่ซ้ำในวิดีโอ YouTube ทั้งสิ้น 13 ตอน ผลการวิจัยพบว่าความไม่สุภาพเกิดขึ้นจากทั้ง 2 ด้าน ได้แก่ ความไม่สุภาพจากคณะกรรมการ และความไม่สุภาพจากผู้แข่งขัน โดยทั้งคู่ได้ใช้กลวิธีความไม่สุภาพ 4 กลวิธี ได้แก่ กลวิธีความไม่สุภาพแบบตรง กลวิธีความไม่สุภาพแบบอ้อม กลวิธีการยั่วล้อ และกลวิธีเสริมความไม่สุภาพ กลวิธีความไม่สุภาพดังกล่าวนอกจากใช้เพื่อแสดงความไม่เห็นด้วยหรือแสดงความไม่พอใจแล้ว ยังใช้เพื่อสร้างกระแสของรายการให้เป็นที่กล่าวถึง และสร้างจุดเด่นทางการตลาด ที่สำคัญคือใช้เพื่อนำเสนอวิถีชีวิตและตัวตนของเซฟว่าต้องเป็นผู้ที่สามารถอดทนต่อทุกสถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ให้ได้

คำสำคัญ ทีออฟเซฟไทยแลนด์ ซีซั่น 1 ความไม่สุภาพ วจนปฏิบัติศาสตร์

TOP CHEF THAILAND Season I TV Program: Impoliteness on Pragmatics Study

Siravast Kavilanan

Received: November 28, 2018

Revised: May 17, 2019

Accepted: September 13, 2019

Online: November 29, 2019

Abstract

The objective of this article is to analyze the impoliteness strategies on the TOP CHEF THAILAND Season I TV Program. The 13 episodes data were collected from Quickfire Challenge and Judges' Table scenes only on www.youtube.com. It's found that impoliteness occurs on both sides: Committee and Competitor. Both of them use four impoliteness strategies such as 1) direct impoliteness 2) indirect impoliteness 3) sarcasm or mock politeness and 4) emphasizing impoliteness strategies. Such impoliteness strategies are used to express disagreement of committee and competitor. These also make TOP CHEF THAILAND Season I TV Program popular, and to create a selling point. The main point of this is to present the lifestyle and identity of the chef who must endure all the unwanted situations.

Keywords: TOP CHEF THAILAND Season I TV Program, Impoliteness, Pragmatics

บทนำ

รายการที่เกี่ยวกับอาหารในปัจจุบันไม่ได้จำกัดเนื้อหา (content) เพียงสอนทำอาหาร แต่ขยายเนื้อหาไปเป็นรายการเรียลลิตี (reality show) มากขึ้น ดังที่เว็บไซต์ brandinside ธุรกิจ คิดใหม่ (2561) และนิตยสาร *Positioning* (2561) ได้รายงานในทำนองเดียวกันว่ารายการโทรทัศน์ดิจิทัลจำนวนมากมักมีรายการแข่งขันทำอาหารหลายรายการ เช่น รายการมาสเตอร์เชฟ ประเทศไทย ออกอากาศทางช่อง 7 รายการสงครามปลายจวัก (kitchen war) และรายการที่อ็อปเชฟไทยแลนด์ ทางช่องวัน เพราะกระแสความต้องการเป็นเชฟ (chef) ของคนรุ่นใหม่ และเนื้อหารายการที่เข้าถึงวิถีชีวิตทุกเพศทุกวัยให้มีความสุขระหว่างรับชมได้ด้วย

จำนวนรายการแข่งขันทำอาหารดังข้างต้น รายการที่อ็อปเชฟไทยแลนด์ นับเป็นรายการเดียวที่มุ่งให้ผู้เข้าแข่งขันเป็นเชฟมืออาชีพที่ผู้เข้าแข่งขันต้องแสดงความสามารถและประสบการณ์การทำอาหารของตนเองให้คณะกรรมการที่เป็นเชฟมืออาชีพระดับโลกชิม วิचारณ์ และตัดสิน (คอลัมน์ข่าวสดบันเทิง, 2560) ด้วยเหตุนี้ภาษาสนทนาในช่วงวิचारณ์ผลงานการปรุงอาหารระหว่างผู้เข้าแข่งขัน และคณะกรรมการจึงเป็นการวิचारณ์ที่ตรงและชัดเจน เช่น “คุณไม่ใช่กรรมการครับ เราเป็นกรรมการ คุณชิมแล้วอร่อย ไม่จำเป็นว่าเราอร่อย” ซึ่งอาจทำให้ผู้เข้าแข่งขันที่มีศักดิ์ศรีความเป็นเชฟต้องเสียหน้า (face) จนต้องกล่าวถ้อยคำกลับไปว่า “ไม่ ผมไม่ได้บอกว่าผม ผมเป็นกรรมการหรืออะไร แต่ผมแค่พูดให้ฟังในตอนนั้นครับ” การกล่าวถ้อยคำที่คุกคามหน้าจนวนทำให้คู่สนทนาเสียหน้าเช่นนี้ พบว่าไม่ได้เกิดขึ้นเพียงฝ่ายคณะกรรมการเท่านั้น แต่ยังเกิดขึ้นจากฝั่งผู้เข้าแข่งขันด้วย ทั้งนี้จากการสังเกตเบื้องต้นพบว่าจะไม่เกิดขึ้นกับรายการเรียลลิตีโชว์อื่น ๆ

ในมุมมองภาษาศาสตร์ การกล่าวถ้อยคำที่คุกคามหน้าถือเป็นการไม่สุภาพ (impoliteness) ซึ่งยังเป็นข้อมูลที่น่าสนใจสำหรับนำมาศึกษาด้วยแนวคิดความไม่สุภาพตามแนวทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ เพราะจะทำให้เห็นกลวิธีทางภาษาที่มุ่งทำให้ผู้อื่นเสียหน้าเพื่อจุดประสงค์บางประการ ดังที่ Culpeper (1996) กล่าวว่า เป็นไปไม่ได้ที่ผู้พูดจะกล่าวถ้อยคำที่สุภาพตลอดเวลา เช่น ทหารอาจต้องกล่าวถ้อยที่ไม่สุภาพเพื่อสร้างความอดทนและให้ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาอย่าง

เคร่งครัด นอกจากนี้การศึกษาความไม่สุภาพในรายการเรียลลิตีโชว์ของประเทศไทยที่ผ่านมามีพบว่าเป็นที่ที่น่าสนใจของนักวิจัยปฏิบัติศาสตร์ เช่น วุฒินันท์ แก้วจันทร์เกตุ และวิภาดา รัตนดิถิก ณ ภูเก็ต (2561) ได้ศึกษากลวิธีความไม่สุภาพในรายการเดอะเฟซไทยแลนด์ และจันทิมา สว่างลาม (2556) ศึกษาความไม่สุภาพในรายการเรียลลิตีโชว์ภาษาไทย ทั้งสองงานได้ศึกษาจากรายการเรียลลิตีและพบว่าความไม่สุภาพในรายการจะเกิดขึ้นจากฝ่ายคณะกรรมการเท่านั้นโดยมีหน้าที่เพื่อสร้างความบันเทิงให้ผู้ชมและเพื่อประโยชน์ทางธุรกิจซึ่งต่างไปจากรายการที่ออสเตรียไทยแลนด์ที่ความไม่สุภาพยังเกิดขึ้นจากฝ่ายผู้เข้าแข่งขันด้วย ส่วนงานวิจัยที่ศึกษาเรียลลิตีโชว์ในต่างประเทศ เช่น Cindy Karina K. and Noerhayati Ika Putri (2015) ศึกษาถ้อยคำความไม่สุภาพของ Simon Cowell ในรายการ The X-Factor ของ ประเทศสหรัฐอเมริกา และพบว่าความสนุกสนานของรายการเป็นสาเหตุสำคัญของการสร้างความไม่สุภาพให้เกิดขึ้นในรายการ

ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงสนใจศึกษากลวิธีความไม่สุภาพในรายการที่ออสเตรียไทยแลนด์ ซีซั่น 1 เพราะนอกจากเป็นการศึกษาการปฏิสัมพันธ์รูปแบบใหม่แล้วยังเป็นการขยายขอบเขตงานวิจัยที่จะทำให้เห็นกลวิธีความไม่สุภาพจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนสองกลุ่มที่ต่างถือค่านิยมความเป็นผู้มีความรู้ความสามารถทางอาหารและย่อมมีโอกาสแสดงความไม่สุภาพให้คู่สนทนาเสียหน้าได้ตลอดเวลาอีกด้วย

การทบทวนวรรณกรรม: ความสุภาพ (politeness) และความไม่สุภาพ (impoliteness)

ความสุภาพ (politeness) เป็นแนวคิดที่สำคัญทางวจนปฏิบัติศาสตร์อีกแนวคิดหนึ่ง โดยเป็นการศึกษากลวิธีทางภาษาของผู้ใช้ที่มุ่งลดความขัดแย้งและรักษาหน้า (face) ด้านบวก (positive politeness) และหน้าด้านลบ (negative politeness) ที่ต้องการการยอมรับและต้องการความเป็นอิสระจากการรบกวนการสนทนาในชีวิตประจำวันจึงต้องมีวิธีที่จะไม่คุกคามหน้า (Face-Threatening: FTA) ของคู่สนทนาและป้องกันไม่ให้น้ำของตนเองถูกละเมิดไปพร้อม ๆ กัน

(กฤษดาวรรณ หงส์ดาราภรณ์ และ วีรนุช โชคสุวณิข, 2551, น. 129-134; ญัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2555, น. 89-90)

Culpeper (1996) ได้กล่าวว่าการสนทนาไม่จำเป็นต้องมีเพียงความสุภาพเสมอไป เพราะบ่อยครั้งคู่สนทนามักแสดง*ความไม่สุภาพ (politeness)* สอดคล้องกับ Leech (1983) ที่เห็นว่าวัจนกรรมที่ไม่สุภาพจะควบคู่กับวัจนกรรมที่สุภาพ โดยแบ่งเป็นความสุภาพที่แปรไปตามสถานการณ์ และความสุภาพที่เกี่ยวกับวัจนกรรม แนวคิดความไม่สุภาพของ Culpeper (1996) จึงตรงข้ามกับ Brown and Levinson (1987) เพราะการเสียน้ำอาจเกิดจากการใช้วัจนกรรมอ้อม (indirect speech) ได้เช่นกัน อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี กลวิธีสำคัญของแนวคิดนี้ประกอบด้วย 5 กลวิธีสำคัญ ได้แก่ 1) การแสดงความไม่สุภาพอย่างตรงไปตรงมา (bald on record impoliteness) คือการกล่าวถ้อยคำที่แสดงความไม่สุภาพอย่างตรง ๆ โดยที่ไม่มีการตกแต่งถ้อยคำ 2) การคุกคามหน้าด้านบวกของผู้ฟัง (positive impoliteness) คือการแสดงการไม่ทักทาย ไม่สนใจ ไม่เห็นใจ หรือแสดงการไม่เห็นด้วย เป็นต้น 3) การคุกคามหน้าด้านลบของผู้ฟัง (negative impoliteness) คือการเยาะเย้ยดูถูก หรือทำให้ผู้ฟังตกใจ 4) การยั่วล้อ (sarcasm or mock politeness) คือการใช้ถ้อยคำที่ดูเหมือนไม่สุภาพ แต่ผู้ฟังสามารถรับรู้หรือตีความได้ว่าผู้พูดกำลังเสียดสีหรือไม่ได้แสดงความจริงใจต่อผู้ฟัง และ 5) การไม่แสดงความสุภาพ (withhold politeness) คือการไม่แสดงความสุภาพในบริบทที่ต้องการความสุภาพ (ญัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2555, น. 99-100)

จะเห็นได้ว่าแนวคิดกลวิธีความไม่สุภาพข้างต้นบางครั้งเป็นเรื่องของการกระทำ และ/หรือบางครั้งเป็นเรื่องของการใช้ภาษาทำให้เกิดความซ้ำซ้อนและเป็นปัญหาในการจำแนกกลวิธี ดังนั้นเพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนและเป็นปัญหาในการจำแนกกลวิธี งานวิจัยนี้จึงจำแนกกลวิธีตามเกณฑ์ของจันทิมา สว่างลาก (2556) ที่ปรับประยุกต์เกณฑ์กลวิธีความไม่สุภาพของ Culpeper (1996) ไว้ว่า 1) กลวิธีความไม่สุภาพแบบตรง คือกลวิธีที่ผู้พูดกล่าวถ้อยคำที่ทำให้ผู้ฟังเสียน้ำอย่างชัดเจนตรงไปตรงมา 2) กลวิธีความไม่สุภาพแบบอ้อม คือกลวิธีที่ผู้พูดเลี้ยงที่จะกล่าวถ้อยคำไม่สุภาพอย่างตรงไปตรงมา แต่ผู้ฟังสามารถรับรู้ความหมาย

ของถ้อยคำได้ว่ายั้งแสดงความไม่สุภาพ 3) กลวิธีการยั่วล้อ คือการใช้ถ้อยคำที่ดูเหมือนไม่สุภาพ และ 4) กลวิธีเสริมความไม่สุภาพ คือกลวิธีที่ผู้พูดใช้ถ้อยคำเพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึกไม่พอใจผู้ฟัง

แนวคิดกลวิธีความไม่สุภาพดังกล่าวจึงเป็นที่น่าสนใจศึกษาในหลายมิติ กล่าวคือนอกจากใช้ศึกษารายการเรียลลิตีโชว์ดังที่ได้กล่าวเบื้องต้นแล้ว ยังสามารถศึกษาในบริบทอื่นๆ ได้อีกด้วย อาทิ Istvan Kecskes (2015) ศึกษาความไม่สุภาพของผู้พูดที่ได้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม Rachel S. Toddington (2015) ศึกษาความไม่สุภาพที่สร้างอารมณ์ขันในปัจเจกประเทศ ปานปิ่น ปลั่งเจริญศรี (2560) ศึกษากลวิธีความไม่สุภาพที่ใช้ในสัมพันธสารการอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจในรัฐสภาไทย และอรวิ บุญนาค (2559) ศึกษากลวิธีความไม่สุภาพในการแสดงความคิดเห็นผ่านเฟซบุ๊กองค์กรเครือข่ายสัตวแพทย์เคลื่อนที่ของไทย ดังนั้นจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่ผ่านมาจึงทำให้เห็นว่าแนวคิดความไม่สุภาพเป็นแนวคิดที่น่าสนใจ งานวิจัยนี้จึงสนใจศึกษาตามแนวทางดังกล่าว เพื่อจะช่วยขยายขอบเขตการศึกษาปรากฏการณ์ทางภาษากับความไม่สุภาพในสังคมไทยและเติมเต็มความสมบูรณ์ของการศึกษาวิจัยปฏิบัติศาสตร์ในวงวิชาการให้ครอบคลุมและชัดเจนยิ่งขึ้น

ขอบเขตการวิจัยและวิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยนี้เก็บรวบรวมข้อมูลความไม่สุภาพจากรายการที่อปเชฟไทยแลนด์ ซีซั่น 1 ซึ่งออกอากาศที่สถานีโทรทัศน์ช่องวัน ตั้งแต่วันที่ 25 มีนาคมถึงวันที่ 24 มิถุนายน 2560 รวมทั้งสิ้น 13 ตอน จากการบันทึกซ้ำใน www.youtube.com เฉพาะที่เน้นการวิจารณ์การปรุงอาหาร 2 ช่วง ได้แก่ 1) ช่วงการวิพากษ์วิจารณ์อาหารที่ได้จากช่วงพิสุจน์ทักษะและการแก้ปัญหาหรือ Quickfire Challenge และ 2) ช่วงโต๊ะกรรมการตัดสินหรือ Judges' Table เนื่องจากเป็นช่วงที่ผู้เข้าแข่งขันนำเสนอผลงานการปรุงอาหาร ทำให้ทั้งผู้เข้าแข่งขันต้องเผชิญหน้ากับกรรมการตัดสิน และได้รับการวิจารณ์ผลงานแบบซึ่งหน้า

2. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาแนวคิดเรื่องความสุภาพ ของ Leech (1983) Brown & Levinson (1978) แนวคิด ความไม่สุภาพของ Culpeper (1996) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับความไม่สุภาพในภาษาไทย

2. เก็บรวบรวมข้อมูลรายการทอล์คโชว์ไทยแลนด์ตามที่ได้กำหนดในขอบเขตการวิจัย

3. ถ่ายถอดถ้อยคำการวิพากษ์วิจารณ์ของกรรมการที่มีต่อผลงานการปรุงอาหารของผู้เข้าแข่งขันตามที่ได้กำหนดในขอบเขตการวิจัย แล้วคัดเลือกถ้อยคำที่แสดงความไม่สุภาพโดยประยุกต์จาก Leech (1983) Culpeper (1986) และ จันทิมา สว่างลาก (2556) โดยถ้อยคำที่ไม่สุภาพจะมีลักษณะดังนี้

3.1 ผู้พูดกล่าวถ้อยคำใดถ้อยคำหนึ่งซึ่งไม่สอดคล้องกับความสุภาพของ Leech (1983)

3.2 ผู้พูดกล่าวถ้อยคำใดถ้อยคำหนึ่งซึ่งเป็นถ้อยคำที่ไม่ว่าจะสื่อความหมายตรงตามรูปภาพหรือไม่ตรงตามรูปภาพ แต่ถ้อยคำนั้นตีความได้ว่าทำให้ผู้ฟังเสียหน้า

3.3 ผู้พูดกล่าวถ้อยคำใดถ้อยคำหนึ่งซึ่งเป็นถ้อยคำที่ไม่ว่าจะพูดอ้อมหรือใช้ถ้อยคำที่ลดน้ำหนักความรุนแรงแต่เจตนาของถ้อยคำได้ทำให้ผู้ฟังกระทำการบางอย่างหรือไม่กระทำการบางอย่าง จนทำให้ผู้ฟังเสียหน้า

3.4 ผู้พูดกล่าวถ้อยคำใดถ้อยคำหนึ่งซึ่งเป็นถ้อยคำที่มีอำนาจกำหนดให้ผู้ฟังกระทำหรือไม่กระทำสิ่งใดบางอย่างอันเป็นการบังคับผู้ฟัง จนทำให้ผู้ฟังไม่พึงพอใจต่อสิ่งนั้นซึ่งสังเกตได้จากการใช้วจนภาษาและอวัจนภาษาในการสื่อสารระหว่างคณะกรรมการกับผู้เข้าแข่งขัน

4. วิเคราะห์กลวิธีความไม่สุภาพตามเกณฑ์ของจันทิมา สว่างลาก (2556) ที่ปรับประยุกต์เกณฑ์กลวิธีความไม่สุภาพของ Culpeper (1996)

5. นำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (descriptive analysis) โดยถ้อยคำของคณะกรรมการจะแสดงด้วยอักษรย่อ “กก” ส่วน ถ้อยคำของผู้เข้าแข่งขันจะแสดงด้วยอักษรย่อ “ขข” ถ้อยคำการสนทนาจะใช้สัญลักษณ์

“T1 2 3” เพื่อหมายถึงถ้อยคำที่ 1 ที่ 2 และ ที่ 3 ตามลำดับ ซึ่งจะปรากฏในเครื่องหมาย “[]” เพื่อกำกับการเริ่มต้นและจบถ้อย หากมีการพูดแทรก จะใช้เครื่องหมาย “---” ท้ายถ้อยคำเพื่อหมายถึงการกล่าวถ้อยที่ยังไม่จบแต่ถูกคู่สนทนาพูดแทรก และมีเครื่องหมาย “//” แสดงว่าเป็นบทเริ่มต้นถ้อยคำของการแทรกการสนทนา แต่หากปรากฏต้นถ้อยคำ จะหมายถึงถ้อยคำที่คาบเกี่ยวจากถ้อยคำที่ถูกแทรกก่อนหน้า และจะใช้อักษรย่อแทนชื่อบุคคลที่ถูกกล่าวถึง เช่น MY HY WM TM

ผลการวิจัย: กลวิธีความไม่สุภาพในรายการทีโอปเซฟไทยแลนด์

การวิเคราะห์ความไม่สุภาพในรายการทีโอปเซฟไทยแลนด์ ซีซั่น 1 พบว่าความไม่สุภาพเกิดขึ้นจากทั้งฝ่ายของคณะกรรมการและฝ่ายของผู้เข้าแข่งขัน รายละเอียดของกลวิธีมีดังต่อไปนี้

1. ความไม่สุภาพจากคณะกรรมการ เป็นความไม่สุภาพที่เกิดขึ้นจากทางด้านคณะกรรมการที่วิจารณ์การปรุงอาหารของผู้เข้าแข่งขันซึ่งเป็นเซฟที่มีประสบการณ์และความสามารถปรุงอาหารเป็นอย่างดี ความไม่สุภาพด้านนี้ประกอบด้วยกลวิธีความไม่สุภาพ ดังนี้

1.1 กลวิธีความไม่สุภาพแบบตรง เป็นกลวิธีที่คณะกรรมการกล่าวถ้อยคำที่ทำให้ผู้เข้าแข่งขันเสียหน้าอย่างชัดเจน ผู้เข้าแข่งขันสามารถทราบได้ทันทีโดยไม่ต้องตีความเป็นอย่างอื่นดังต่อไปนี้

1.1.1 การตำหนิ เป็นกลวิธีที่คณะกรรมการใช้ถ้อยคำเพื่อติในเรื่องที่บกพร่องหรือผิดพลาด ซึ่งในที่นี้คือ ผลงานการปรุงอาหารที่เห็นว่าไม่มีคุณภาพในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1) การตำหนิด้วยถ้อยคำตรงไปตรงมา เป็นกลวิธีที่คณะกรรมการได้ตำหนิการปรุงอาหารด้วยภาษาที่ตรงไปตรงมา โดยที่ผู้เข้าแข่งขันเข้าใจได้ทันทีว่าตนมีข้อผิดพลาด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(1) [T1ก: จืดมาก ๆ ตรงกลางรู้สึกวาติบนิด ๆ นะครับ] [T2ก: มันเหมือนว่ามันไม่ได้ผัดเลยเนอะ มันไม่สุกเลย] [T3ก: คือตอนนี้น้ำมันกินไปแล้วมันเผ็ด แล้วกลายเป็นว่า นี่ปาก นี่ปากผมมีแต่หัวหอมเนี่ย ตอนเนี่ยะ] (EP. 1)

(2) [T1ก: จานนี้ราคาเท่าไรครับ] [T2ข: 1,290 บาท] [T3ก: 1,290 บาท อันนี้เพิ่มเข้าไปด้วยใช่ไหมครับ 300 ผมยังไม่ซื้อเลย ดูดิ ควรใส่ไอ้เข้าไปใหม่] [T4ข: มันเป็น side dishes ครับ] [T5ก: แสดงว่าไม่มีตัวนี้มัน อาหารจานนี้มันไม่เวิร์คเลยใช่ไหม] [T6ข: ไม่ใช่ไม่เวิร์คครับ แต่ถ้ามันจะเข้ากันมากกว่า] [T7ก: ปรากฏว่าเรารู้สึกว่ามันถูกเกินไปนะครับ ฆ่าวัตถุดิบชัด ๆ นะครับ] (EP. 2)

(3) [T1ก: รู้สึกวาเชฟ TY ไม่ได้ดัดแปลงอะไรเลย อย่างของคนอื่นเขาจะเอาไป เอาเนื้อปลาไปทอดไปทำให้มันเป็นอีกอย่างหนึ่ง ให้มีความว่าขึ้นมา แต่อันนี้ PM รู้สึกว่าเชฟ TY แค่อามาต้ม มาตุ๋น แล้วก็ใส่ซอสเข้าไป ซึ่งซอสอะมันอร่อยอยู่แล้ว แต่ตัวเนื้อของมันเนี่ยรู้สึกวาเชฟ TY ไม่ได้ใช้ฝีมือเลย] (EP. 3)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าคณะกรรมการกล่าวด้วยคำดำเนินการปรุงอาหารของผู้เข้าแข่งขันด้วยคำที่ตรงไปตรงมา ดังตัวอย่างที่ (1) กล่าวว่า “จืดมาก” “ติบ” “ไม่สุกเลย” “มันเผ็ด” “มีแต่หัวหอม” รวมทั้งตัวอย่างที่ (2) ที่ผู้เข้าแข่งขันได้เสนอราคาอาหารว่าจานละ 1,290 บาท แต่คณะกรรมการตำหนิว่า “300 ผมยังไม่ซื้อเลย” และยังคงกล่าวว่า “เรารู้สึกว่ามันถูกเกินไปนะครับ ฆ่าวัตถุดิบชัด ๆ นะครับ” เมื่อเปรียบเทียบการทำด้วยทอดกับราคาอาหาร เช่นเดียวกับตัวอย่างที่ (3) ที่กล่าวว่า “เชฟ TY แค่อามาต้ม มาตุ๋น แล้วก็ใส่ซอสเข้าไป ซึ่งซอสอะมันอร่อยอยู่แล้ว แต่ตัวเนื้อของมันเนี่ยรู้สึกวาเชฟ TY ไม่ได้ใช้ฝีมือเลย” ก็เป็นการตำหนิผู้เข้าแข่งขันอย่างตรงไปตรงมาเช่นกัน ดังนั้นการตำหนิด้วยคำตรงไปตรงมาให้ผู้เข้าแข่งขันเสียหน้า

2) การตำหนิด้วยการถามกลับ เป็นกลวิธีที่คณะกรรมการตำหนิการปรุงอาหารด้วยคำถามที่ไม่ได้มีเจตนาถาม แต่เป็นการใช้การถามเพื่อมุ่งตำหนิดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4) [T1ก: ที่จริงอะ ตอนแรกผมว่ารสชาติมันดี แล้วมันก็ ถ้าเอาจากใจผม ผมว่ามันยัง คุณนี่ยัง เรื่องรสชาติมันอาจจะไม่แย่ที่สุดเท่าที่ผมทดสอบ แต่ตอนนี้เนี่ยะ ปัญหาคุณคืออะไรรู้ใหม่ คุณทดสอบตัวแค่นี้ คุณบอกว่ามันสุก มันไม่มีทางสุกเลย ตัวแบบเนี่ยะ คือผมรับไม่ได้] (EP. 1)

(5) [T1ก: ทำไมไม่ซูดให้มันสะอาดๆ หน่อย ทำไมยังติดเนื้ออยู่ ให้เราแคะรียังไง แล้วตกลงอันนี้ แคะพรีไรเง เวลาติดฟัน มาแคะหรอใส่เพื่ออะไรอะเสิร์ฟมาตั้งใจให้เรากิน เอาที่หนึบปออยู่ไหนวะ ทำไมไม่ใส่สิ่งที่มันกินได้] (EP. 2)

(6) [T1ก: นี่เปิดกล่องแล้วเทให้ผมเลยปะ ได้ปรุงอะไรรีเปล่า] [T2ข: ปรุง ปรุงครับ] [T3ก: ปรุงอะไรครับ ใส่ น้ำเปล่าหรอ] (EP. 8)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าคณะกรรมการดำเนินการตำหนิการปรุงอาหารด้วยการตั้งคำถามกลับไปยังผู้แข่งขัน ดังตัวอย่างที่ (4) ที่กล่าวว่า “ปัญหาคุณคืออะไรรู้ใหม่ คุณทดสอบตัวแค่นี้ คุณบอกว่ามันสุก มันไม่มีทางสุกเลย ตัวแบบเนี่ยะคือผมรับไม่ได้” ซึ่งคณะกรรมการได้ตั้งคำถามเพื่อมุ่งตำหนิผู้แข่งขัน เช่นเดียวกับตัวอย่างที่ (5) ที่ว่า “ทำไมไม่ซูดให้มันสะอาดๆ หน่อย ทำไมยังติดเนื้ออยู่ ให้เราแคะรียังไง” ก็แสดงว่าคณะกรรมการไม่เห็นด้วยต่อการกระทำของผู้แข่งขัน จึงเลือกตำหนิด้วยการตั้งคำถามกลับไปยังผู้แข่งขัน รวมทั้งตัวอย่างที่ (6) ที่กล่าวว่า “นี่เปิดกล่องแล้วเทให้ผมเลยปะ” “ได้ปรุงอะไรรีเปล่า” และ “ปรุงอะไรครับ ใส่ น้ำเปล่าหรอ” การตั้งคำถามเหล่านี้ ล้วนแต่ไม่ต้องการคำอธิบายกลับจากตัวผู้แข่งขัน แต่ต้องการตำหนิผู้แข่งขันให้เสียหน้ามากกว่า เพราะคล้ายกับว่าผู้แข่งขันคิดไม่ได้

3) การตำหนิด้วยการเปรียบเทียบ เป็นกลวิธีที่คณะกรรมการตำหนิอาหารด้วยการใช้ความเปรียบเทียบเพื่อมุ่งให้ผู้แข่งขันรู้สึกเจ็บใจ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(7) [T1ก: ผมว่าอันนี้มันตรงข้ามกับที่เซฟพูดทุกอย่างเลยอะ เพราะว่ามันไม่ มันไม่เห็นียว กินเข้า กินเข้าไปแล้วมันเหมือน เหมือน เหมือนเหมือนทรายเลยอะ] [T2ก: เซฟ TN ครับ จริงๆ นะครับ เซฟ WM นะ คิด

นะครับ กินเข้าไปแล้ว ไซ้ใหม่ครับ เซฟ WM นะ นึกถึงอาม่าของเซฟ WM เลย รู้จักอาม่าใหม่ มันแห้งด้วย และตายไปแล้วด้วย (EP. 2)

(8) [T1ก: วัตถุประสงค์หลักของเนื้อวัว ช่วยเซฟ NF ได้รีเปล่า เราไม่รู้ นะครับ แต่ขอสตัวนี้นะครับ มันรุนแรงเหลือเกิน ฆ่าทุกอย่างของจານนี้เลย] [T2ก: ถ้าเป็นนักวิ ทุกอย่างเขียนได้ดีมากเลย แต่ตอนจบนี่ดี ไอซอส red wine เนี่ย มันยากที่จะลิ้ม ยากที่จะลิ้มจริงๆ ว่ามันเป็น อะไรก็ไม่รู้ เป็นลายมือที่ชู้ย] (EP. 10)

(9) [T1ก: จานนี้มันเหมือนต้นไม้ใหญ่ๆ ต้นหนึ่ง แต่ว่า PM หารากของมันไม่เจอ รากของความเป็นไทย มัน มันอยู่ไหนอ่า] (EP. 10)

จากตัวอย่างที่ (7) คณะกรรมการเปรียบเทียบอาหารของผู้เข้าแข่งขันว่าเหมือนกับ “ทราย” และเหมือน “อาม่า” ที่ “แห้งด้วยและตายไปแล้วด้วย” การกล่าวเช่นนี้จึงเป็นการตำหนิอาหารที่ปรุงว่าไม่มีคุณค่าและไม่มีคุณภาพ เช่นเดียวกับตัวอย่างที่ (8) ที่คณะกรรมการเปรียบเทียบ red wine ว่าเป็นเหมือน “ลายมือที่ชู้ย” ไม่ต่างจากตัวอย่างที่ (9) ที่คณะกรรมการเปรียบเทียบอาหารเป็นเหมือน “ต้นไม้ใหญ่” ที่ “หารากความเป็นไทย” ไม่เจอ ซึ่งเป็นการตำหนิโดยนำอาหารที่เห็นว่าไม่มีคุณค่าไปเปรียบกับวัตถุ การตำหนิด้วยการเปรียบเทียบดังตัวอย่าง จึงเป็นอีกกลวิธีหนึ่งของการตำหนิที่มุ่งทำให้ผู้เข้าแข่งขันต้องเสียหน้าอันเกิดจากการผิดหวังต่อความตั้งใจของตนเอง

1.1.2 การใช้ถ้อยคำแสดงการประเมินค่าทางลบ เป็นกลวิธีที่คณะกรรมการตัดสินใช้ภาษาที่มุ่งตัดสินหรือประเมินค่าผู้เข้าแข่งขันทางลบ ทั้ง ๆ ที่การแข่งขันยังไม่ยุติ ทำให้ผู้ฟังรู้สึกเสียหน้า ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(10) [T1ก: พอเซฟ TM บอกว่าใส่อันนี้เข้าไป ลองอีกครั้งหนึ่งรสชาติหายหมดเลย อันนี้อาจจะทำให้เซฟ TM ตรอบ ชุปตัวนี้ครับ] (EP. 6)

(11) [T1ก: เซฟ TN ดีใจที่ยี่ไม่แตกนะครับ อาจจะเป็นเหตุผลที่ ทำให้เซฟ TN ไม่ชนะแล้วตรอบก็ได้] (EP. 7)

จากตัวอย่างคณะกรรมการใช้ถ้อยคำแสดงการประเมินค่าทางลบดังตัวอย่างที่ (10) ที่กล่าวว่า “อันนี้อาจจะทำให้เซฟ TM ตรอบ” เช่นเดียวกับ

ตัวอย่างที่ (11) ที่กล่าวเช่นกันว่า “ทำให้เซฟ TN ไม่ชนะแล้วตกรอบก็ได้” การกล่าวเช่นนี้จึงเป็นการตัดสินหรือชี้ขาดผู้เข้าแข่งขันทั้งที่การแข่งขันยังไม่สิ้นสุด การกล่าวด้วยคำดังกล่าวจึงเท่ากับได้ทำลายขวัญและกำลังใจของผู้เข้าแข่งขันซึ่งจะทำให้ผู้เข้าแข่งขันเสียหน้าได้

1.2 กลวิธีความไม่สุภาพแบบอ้อม เป็นกลวิธีที่คณะกรรมการเลี้ยงที่จะกล่าวด้วยคำไม่สุภาพอย่างตรงไปตรงมา แต่ผู้เข้าแข่งขันสามารถรับรู้ความหมายของถ้อยคำได้ว่ายังแสดงความไม่สุภาพ โดยพบกลวิธีเดียวคือ **การให้คำแนะนำ** ซึ่งเป็นกลวิธีที่คณะกรรมการกล่าวด้วยคำที่มุ่งชี้นำหรือแนะนำความหมายเกี่ยวกับการปรุงอาหารซึ่งจะทำให้ผู้เข้าแข่งขันที่เป็นเซฟต้องเสียหน้าเพราะคล้ายกับถูกสั่งสอนในเรื่องหรือวิธีการที่ตนทราบดีอยู่แล้ว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(12) [T1กก: ตัวได้กับ mozzarella กับตัวมะพร้าวอ่อนรู้สึกเข้าเป็นไอเดียที่ดีมาก แล้วรสชาติก็ดีมาก **แต่สมมติว่าเซฟ FK จะเสิร์ฟอาหารที่มันเบสิกขนาดนี้ มันต้องทำให้มันเพอร์เฟค มันถึงจะผ่านเบสิก**] (EP. 9)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าเมื่อคณะกรรมการไม่พึงพอใจหรือไม่เห็นด้วยกับการปรุงอาหารของผู้เข้าแข่งขัน คณะกรรมการจึงได้แนะนำไปว่า “มันต้องทำให้มันเพอร์เฟค มันถึงจะผ่านเบสิก” การแนะนำดังกล่าวจึงเป็นการแนะนำความหมายว่าผลงานของผู้เข้าแข่งขันไม่มีคุณภาพไปพร้อมกัน

นอกจากตัวอย่างข้างต้น ยังพบว่า คณะกรรมการได้**ให้คำแนะนำด้วยการถามนำ** ซึ่งเป็นการใช้คำถามประเภทร่วมกับความเห็นของคณะกรรมการที่มุ่งแนะนำด้วยการถามให้ผู้เข้าแข่งขันคิดตามและยอมรับต่อความคิดเห็นของคณะกรรมการ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(13) [T1ขข: ตั้งใจคะ เพราะว่าบอกแล้วว่าเป็น traditional way ของอาหารเหนือบ้าน MY] [T2กก: ปลาให้มันสุก ๆ] [T3ขข: ค่ะ] [T4กก: ปลาอะไรครับ ปกติ] [T5ขข: ปกติใช้ปลาที่---] [T6กก: //ใช้ปลาอะไรครับ] [T7ขข: ---เราหาได้ทั่วไป---] [T8กก: //อย่างเช่น ๆ] [T9ขข: ---ตามอาหารพื้นบ้าน] [T10กก: อย่างเช่น] [T11ขข: ปลานิล ปลา---] [T12กก: //มีแซลมอนใหม่] [T13ขข: ไม่มี

แต่ว่า MY ได้ adapt ไข่เคียว [T14ก: อ้าว แซลมอน เวลาเราเสิร์ฟเราต้อง สุกพอดี ไข่ใหม่ จะไม่ เขาเรียกว่า ตืดฟัน หรือแห้งเกินไป] (EP. 11)

(14) [T1ก: เราเห็นเปลือกหอยเต็มไปหมดเลย ทำไมไม่แกะ เนื้อเข้าไปที่ pasta เพื่อหน้าตาของ pasta เราต้องเห็น pasta เห็นเส้นด้วย แต่เมื่อก็เสิร์ฟเข้ามาคือเปลือกหอยเต็มไปหมด ไม่ค่อยเจอ pasta ถ้าอยากให้มีมันดีกว่านี้ไข่ใหม่สะอาดควรแกะเนื้อออกมา] (EP. 12)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าก่อนที่คณะกรรมการจะแนะนำให้ ผู้เข้าแข่งขันปฏิบัติตามตนเอง คณะกรรมการได้ใช้คำถามนำก่อน ดังตัวอย่างที่ (13) ที่กล่าวว่า “อ้าว แซลมอน เวลาเราเสิร์ฟเราต้อง สุกพอดี ไข่ใหม่” เพื่อต้องการ ชี้แนะว่าจะได้ไม่ตืดฟันหรือแห้งเกินไป เช่นเดียวกับตัวอย่างที่ (14) ที่ถามนำก่อนว่า “ทำไมไม่แกะเนื้อเข้าไปที่ pasta” เพื่อต้องการแนะนำว่า “เพื่อหน้าตาของ pasta เราต้องเห็น pasta เห็นเส้นด้วย” การแนะนำเช่นนี้ทำให้ผู้เข้าแข่งขันซึ่งมีความรู้ ด้านการปรุงอาหารพอสมควรต้องตอบรับหรือต้องเห็นด้วยกับคำถามนั้นก่อนแล้ว จึงค่อยตามคำแนะนำ วิธีการดังกล่าวจึงทำให้ผู้เข้าแข่งขันรู้สึกเสียหน้าไปด้วย

อีกทั้งยังพบการให้คำแนะนำด้วยการถามกลับ ซึ่งเป็นการใช้ คำถามที่เสมือนกับแนะนำไปโดยปริยายซึ่งไม่มีความคิดเห็นประกอบร่วมด้วย เพราะเจตนาที่แท้จริงของการถาม คือต้องการให้คิดแล้วยอมรับเพื่อนำไปสู่ การปฏิบัติตาม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(15) [T1ก: กะทิใส่เข้าไปที่ข้าว ปริมาณเยอะขนาดนี้ เราควรมี ขอสมากกว่านี้มากินอยู่กับข้าวใหม่] (EP. 8)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าการถามของคณะกรรมการนั้น ไม่ได้ถามเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เข้าแข่งขันมีสิทธิตอบ เนื่องจากเป็นคำถามที่ต้องการแนะนำหรือชี้แนะให้ปฏิบัติตามมากกว่า ดังตัวอย่างที่ (15) ที่ว่า “เราควรมีขอสมากกว่านี้ มากินอยู่กับข้าวใหม่” แสดงว่าคณะกรรมการไม่ได้ต้องการให้ผู้เข้าแข่งขันตอบ หรืออธิบาย หากแต่ต้องการให้ยอมรับต่อการถามนั้น กลวิธีดังกล่าวจึงเป็นกลวิธีที่ คณะกรรมการใช้หักหน้าผู้เข้าแข่งขัน

1.3 กลวิธีการยั่วล้อ เป็นกลวิธีที่คณะกรรมการกล่าวถ้อยคำนัยผกผัน (verbal irony) ที่รูปภาษาตรงข้ามกับเจตนา หรือการพูดอย่างหนึ่งแต่ความหมายตรงกันข้าม (ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2555, น. 114) คือมุ่งเสียดสีและยั่วยวนผู้เข้าแข่งขันให้เสียหน้า ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(16) [T1ขข: กะจะทำทะเลงสรง พอได้พวกไก่ พวกหมูมา ก็เลยได้หอยมา ก็เลยน่าจะเป็น combination รวมอะคะ] [T2กก: อันนี้ ลงสรงหรือว่า โคนสีนามิครับ ทุกอย่างมันมาเกยต้นหมดเลย ดูไม่ออกว่ามันเป็นอะไร] (EP. 3)

(17) [T1กก: เกือบสามดาวครับ] [T2กก: Michelin เลยเหรอ สามดาว] [T3กก: ไม่ใช่ครับ อันนี้มันอาหารเข้าบุฟเฟต์โรงแรมสองดาวครับ เกือบสามดาวละ] (EP. 9)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าคณะกรรมการใช้ถ้อยคำนัยผกผัน ดังตัวอย่างที่ (16) ที่ผู้เข้าแข่งขันได้อธิบายว่าตนเองทำลงสรง แต่คณะกรรมการกลับว่า “ลงสรงหรือว่าโคนสีนามิครับ” ซึ่งคำว่า “ลงสรง” หมายถึง อาบน้ำ ขณะที่ “สีนามิ” หมายถึง คลื่นน้ำทะเลขนาดใหญ่จากเหตุแผ่นดินไหวรุนแรง คำว่า “สีนามิ” ของคณะกรรมการจึงเป็นการเสียดสีต่ออาหารของผู้เข้าแข่งขันที่มีชื่ออาหารที่มีน้ำเป็นส่วนประกอบที่ผสมส่วนหากแต่เป็นสีนามิที่เหมือนคลื่นน้ำขนาดใหญ่ เช่นเดียวกับตัวอย่างที่ (17) ที่คณะกรรมการตัดสินกล่าวว่า “เกือบสามดาวครับ” ทำให้คณะกรรมการอีกคนถามกลับว่า “Michelin เลยเหรอ สามดาวละ” ซึ่งคำว่า “ดาว” ดังกล่าวเป็นการสร้างความกำกวมซึ่งเป็นหน้าที่หนึ่งของถ้อยคำนัยผกผัน เพราะความหมายที่แท้จริงคือ “อาหารเข้าบุฟเฟต์โรงแรมสองดาวครับเกือบสามดาว” ซึ่งก็ได้สร้างความเสียหายให้กับผู้เข้าแข่งขันเช่นกัน เพราะเข้าใจว่าเป็นอาหารระดับ Michelin Star ซึ่งการันตีความอร่อยของกลุ่ม Michelin Guide (ณัฐวุฒิ แสงชูวงศ์, 2560) วิธีกรเช่นดังกล่าวนี้นี้จึงมุ่งสร้างความยั่วยวนชวนให้เจ็บใจมากกว่าการตำหนิ ด้วยการเปรียบเทียบ

1.4 กลวิธีเสริมความไม่สุภาพ เป็นกลวิธีที่ใช้เพื่อเสริมอารมณ์ความรู้สึกไม่พอใจผ่านการใช้วจนภาษาและอวจนภาษา รวมถึงการแทรกจังหวะการพูด ผลการวิจัยมีดังนี้

1.4.1 การตะคอกเสียงและการใช้น้ำเสียงเย้ยหยัน เป็นกลวิธีที่คณะกรรมการใช้เพื่อแสดงการตำหนิและวิจารณ์ผู้เข้าแข่งขัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(18) [T1กก: ไม่ มัน มันไม่ควรจะมาแบบ คือถ้าหากว่าพวกเราเห็นไม่ตรงกันเนี่ย บอกผมเลย ถ้าผมผิดคนเดียว แต่นี้ มันไม่สุก] (EP. 1)

(19) [T1กก: แปลให้มันง่าย ๆ นะครับ pasta งานนี้ จืด เผ็ด ไม่อร่อย ไม่ได้เรื่อง] (EP. 12)

จากตัวอย่างคณะกรรมการตะคอกเสียงและใช้น้ำเสียงเย้ยหยันร่วมกับการใช้ถ้อยคำที่ตรงไปตรงมา สั้น กระชับ และตรงประเด็น ดังตัวอย่างที่ (18) ที่ว่า “แต่นี้ มันไม่สุก” และตัวอย่างที่ (19) ที่ว่า “จืด เผ็ด ไม่อร่อย ไม่ได้เรื่อง” การตะคอกเสียงและการใช้น้ำเสียงเย้ยหยันร่วมกับถ้อยคำดังกล่าวจึงยิ่งทำให้ผู้เข้าแข่งขันเสียหน้าได้มากขึ้น

นอกจากนี้ยังพบว่าคณะกรรมการใช้น้ำเสียงเย้ยหยันความสามารถของผู้เข้าแข่งขันเพื่อดูถูกความสามารถของผู้เข้าแข่งขันด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(20) [T1กก: นี่ส้มตรงไหน อยู่กับเซฟ TN ดี ตามอดสีทั้งคู่ เหรอ เนี่ย ส้มตรงไหน] [T2กก: ของเซฟ TM นี่ส้มกว่าอีกเนาะ เขาสีแดงแต่เขา ส้มกว่าอีกใช้ไหม] (EP. 6)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าคณะกรรมการใช้น้ำเสียงเย้ยหยันผู้เข้าแข่งขันที่ทำอาหารที่มีสีส้ม แต่กลับไม่เป็นสีส้ม คณะกรรมการจึงกล่าวว่ “ของเซฟ TM นี่ส้มกว่าอีกเนาะ” เพื่อให้ผู้เข้าแข่งขันเสียหน้าที่อาหารของคนอื่นดีกว่าหรือสมบูรณ์กว่าตน

1.4.2 การใช้คำเสริมบอกมาลา “วะ เว้ย” เป็นการใช้คำที่บอกอารมณ์ความรู้สึกของคณะกรรมการที่ไม่พอใจต่อผู้เข้าแข่งขัน เพื่อเสริมความไม่สุภาพและทำให้ผู้เข้าแข่งขันเสียหน้า ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(21) [T1ขข: อ่า ที่เลิรฟ์มากับผลไม้คือที่จริงอยากให้ส้มผัสรสชาติเปรี้ยวหวาน ที่ใครอยากจะเปรี้ยวมากขึ้นก็ลองบีบตัวน้ำส้มเพิ่มลงไป] [T2กก: (บีบผลส้ม) บีบอะไร มีอะไรครับ---] [T3ขข: //ที่ ที่ ที่ฝาดครับ] [T4กก: มีอะไรครับ] [T5ขข: ที่ฝาดมันจะมีส้มอยู่ครับ] [T6กก: ทำไมไม่บอกวะ] (EP.3)

(22) [T1ก: อันนี้ไม่ใช่แข่งขัน ป.5 นะเว้ย นี่ที่อปเซฟไทย แลนด์] (EP.1)

จากตัวอย่าง แสดงให้เห็นว่าคณะกรรมการได้ใช้คำเสริม “วะ” และ “เว้ย” ซึ่งเป็นคำเสริมบอกมาลาประเภทหนึ่งที่มีมักจะใช้แสดงความไม่พอใจหรือผิดหวัง ส่วนใหญ่มักใช้ในสถานการณ์ที่ไม่สุภาพเพราะผู้ฟังมีสถานะต่ำกว่า (นวรรณ พันธุเมธา, 2549, น. 137) ดังนั้นการที่คณะกรรมการใช้คำเสริมบอกมาลาดังกล่าวร่วมกับถ้อยคำการวิจารณ์จึงยอมทำให้ผู้เข้าแข่งขันรู้สึกเสียหน้าได้

1.4.3 การแทรกจังหวะการพูด เป็นการกล่าวสวนกลับของคณะกรรมการขณะที่ผู้เข้าแข่งขันกำลังพูดเพื่อแสดงความไม่เห็นด้วยต่อคำอธิบายของผู้เข้าแข่งขันดังตัวอย่างต่อไปนี้

(23) [T1ข: ตั้งใจคะ เพราะว่าบอกแล้วว่าเป็น traditional way ของอาหารเหนือบ้าน MY] [T2ก: ปลาให้มันสูงๆ] [T3ข: คะ] [T4ก: ปลาอะไรครับ ปกติ] [T5ข: ปกติใช้ปลาที่---] [T6ก: //¹ใช้ปลาอะไรครับ] [T7ข: ---เราหาได้ทั่วไป---] [T8ก: //²อย่างเช่นๆ] [T9ข: ---ตามอาหารพื้นบ้าน] [T10ก: อย่างเช่น] [T11ข: ปลานิล ปลา---] [T12ก: //³มีแซลมอนไหม] (EP.11)

จากตัวอย่างเป็นบทสนทนาที่คณะกรรมการไม่เห็นด้วยกับการปรุงปลาแซลมอนของผู้เข้าแข่งขัน จึงถามขึ้นมาว่า “ปลาให้มันสูงๆ” ผู้เข้าแข่งขันจึงตอบว่า “คะ” แต่คณะกรรมการซึ่งยังไม่เห็นด้วยจึงถามว่า “ปลาอะไรครับ ปกติ” แต่พอเมื่อผู้เข้าแข่งขันกำลังจะตอบว่า “ปกติใช้ปลาที่---” คณะกรรมการได้แทรกจังหวะการพูดขึ้นมาว่า “ใช้ปลาอะไรครับ” เช่นเดียวกัน เมื่อผู้เข้าแข่งขันกำลังจะตอบอีกครั้งว่า “เราหาได้ทั่วไป” และ “ตามอาหารพื้นบ้าน” คณะกรรมการก็ยังคงต้นด้วยการแทรกจังหวะการพูดว่า “อย่างเช่นๆ” อีก 2 ครั้ง จนผู้เข้าแข่งขันจะต้องตอบต่อว่า “ปลานิล ปลา---” แต่ยังไม่ทันได้ตอบ คณะกรรมการก็ได้แทรกจังหวะการพูดต่อว่า “มีแซลมอนไหม” การแทรกจังหวะการพูดเช่นตัวอย่างนี้จึงเป็นกลวิธีเสริมความไม่สุภาพอีกกลวิธีหนึ่งที่มีมักพบเพื่อทำลายความมั่นใจและทำให้ผู้เข้าแข่งขันเสียหน้า

1.4.4 การแสดงกิริยาอาการของคณะกรรมการ เป็นการที่คณะกรรมการแสดงกิริยาอาการบางอย่างต่อผู้เข้าแข่งขัน ทั้งการบิ้ออาหาร ส่ายหน้า และแสดงสีหน้าตำหนิ เช่น

ภาพที่ 1 การแสดงกิริยาอาการของคณะกรรมการ

(24)

ที่มา: <https://youtu.be/bBRCFK8kajl>

จากตัวอย่างที่ (24) กิริยาอาการดังกล่าวของคณะกรรมการเป็นการบิ้อขนมปังที่ชุ่มน้ำซึ่งเป็นการกระทำที่ตีความได้ว่า คณะกรรมการไม่เห็นด้วยกับผลงานการปรุงอาหารของผู้เข้าแข่งขัน คณะกรรมการจึงแสดงท่าทางที่จะทำให้ผู้เข้าแข่งขันเห็นด้วยต่อคำวิจารณ์ของคณะกรรมการให้ชัดเจนมากขึ้นกว่าการกล่าวถ้อยคำเพียงอย่างเดียว

2. ความไม่สุภาพจากฝ่ายผู้เข้าแข่งขัน เป็นความไม่สุภาพที่เกิดขึ้นจากผู้เข้าแข่งขันซึ่งเป็นเซฟที่มีประสบการณ์และความสามารถปรุงอาหารเป็นอย่างดีอยู่แล้ว ความไม่สุภาพด้านนี้ จึงเป็นความไม่สุภาพของผู้ที่มีประสบการณ์และไม่ยอมรับต่อคำวิจารณ์หรือคำตัดสินของคณะกรรมการเพื่อรักษา “หน้า” (face) ของความเป็นเซฟไว้ โดยประกอบด้วยกลวิธีความไม่สุภาพ ดังนี้

2.1 กลวิธีความไม่สุภาพแบบตรง เป็นกลวิธีที่ผู้เข้าแข่งขันกล่าวถ้อยคำที่ทำให้คณะกรรมการเสียหน้าอย่างชัดเจน คณะกรรมการสามารถทราบได้ทันที โดยไม่ต้องตีความเป็นอย่างอื่น งานวิจัยนี้พบกลวิธีเดียวคือ **การยื่นกราน**

ความคิดของผู้เข้าแข่งขัน เป็นกลวิธีที่ผู้เข้าแข่งขันกล่าวยืนยันหรือย้ำความคิดของตนเองโดยที่ไม่ยอมเปลี่ยนแปลงความคิดเป็นอย่างอื่น แม้ว่าคณะกรรมการจะมีความคิดเห็นที่แตกต่าง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(25) [T1ก: คณะกรรมการ 4 ท่านนี้ นั่งอยู่เป็นคนหรือผีปอบครับ ทำไมเนื้อก็ดิบ foie gras ก็ดิบ] [T2ขข: เราต้องการ] [T3ก: ต้องการเสิร์ฟดิบ] [T4ขข: เซฟว่าเซฟพอใจจะคะ เพราะว่าจุดยืนของเซฟคือตั้งใจเสิร์ฟแบบนี้] (EP. 2)

(26) [T1ก: เรานะครับ ไม่ได้ชิมที่นี้ (นิ้วชี้แตะที่ขมับ) กับที่นี้ (ชี้ที่อกซ้าย) เราชิมอาหารบนจานนี้ เข้าไปปากเรา ชิมเสร็จปั๊บ ไทยอยู่ตรงไหนไม่เจอเลย] [T2ขข: ต้องเปิดใจเลยคะเซฟ เซฟต้องเปิดใจอีกซักนิดหนึ่ง] [T3ก: ผมเนียเปิดใจนะครับ แต่กรรมการเรานะ ใช้ลิ้นนะครับมาตดลิ้น ปกติเราจะไม่ใช่ใจมาตดลิ้นอยู่แล้ว] [T4ขข: จริงๆ คนเรานั้นก็ต่างจิตต่างใจนะคะ จานนี้คอนเซปต์คือสะท้อนความเป็นตัวตน เพราะฉะนั้น MY ก็สะท้อน] (EP. 10)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าผู้เข้าแข่งขันไม่พอใจต่อความคิดเห็นของคณะกรรมการด้วยการยืนยันกรานความคิดของตน ดังตัวอย่างที่ (25) เมื่อคณะกรรมการวิจารณ์ว่าผู้เข้าแข่งขันเสิร์ฟอาหารดิบ จึงตอบกลับอย่างตรงไปตรงมาว่า “เราต้องการ” และเมื่อคณะกรรมการยังถามย้ำว่า “ต้องการเสิร์ฟดิบ” ผู้เข้าแข่งขันก็ยังยืนยันหรือย้ำความคิดเช่นเดิมว่า “เซฟว่าเซฟพอใจจะคะ เพราะว่าจุดยืนของเซฟคือตั้งใจเสิร์ฟแบบนี้” เช่นเดียวกับตัวอย่างที่ (26) ที่ผู้เข้าแข่งขันไม่พอใจต่อคำวิจารณ์เช่นกัน และได้กล่าวย้ำหรือยืนยันความคิดของตนไปว่า “ต้องเปิดใจเลยคะเซฟ เซฟต้องเปิดใจอีกซักนิดหนึ่ง” และ “จริงๆ คนเรานั้นก็ต่างจิตต่างใจอะนะคะ จานเนียะ คอนเซปต์คือสะท้อนความเป็นตัวตน เพราะฉะนั้น MY ก็สะท้อน” ถ้อยคำดังกล่าวจึงเป็นการยืนยันกรานความคิดของผู้เข้าแข่งขัน เพื่อแสดงจุดยืนทางความคิดที่ชัดเจน อีกทั้งยังทำให้คณะกรรมการตดลิ้นเสียหน้า เพราะผู้เข้าแข่งขันไม่ยอมรับความคิดเห็นของคณะกรรมการ

2.2 กลวิธีความไม่สุภาพแบบอ้อม เป็นกลวิธีที่ผู้เข้าแข่งขันเลี้ยงที่จะกล่าวด้วยคำไม่สุภาพอย่างตรงไปตรงมา แต่คณะกรรมการสามารถรับรู้ความหมายของถ้อยคำได้วยังแสดงความไม่สุภาพ โดยประกอบด้วยกลวิธีความไม่สุภาพ ดังนี้

2.2.1 การกล่าววาจาออกย่อน เป็นกลวิธีที่ผู้เข้าแข่งขันปฏิเสธความคิดเห็นหรือคำวิจารณ์ของคณะกรรมการตัดสินด้วยการกล่าวถ้อยคำสวนกลับหรือย่อนกลับแบบมีชั้นเชิงคล้ายกับว่าจะสุภาพ เพราะถ้อยคำที่กล่าวเหมือนเป็นการอธิบายหรือตอบคำถามของคณะกรรมการแต่วัตถุประสงค์ที่แท้จริงคือ เพื่อที่จะทำให้นักคณะกรรมการเสียหาย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(27) [T1ก: ผมว่าทิมสีเขียวเหมือนเปลือกของ lobster ทั้งตัว แล้วปกติสมมติเราเสิร์ฟไข่ใหม่ครับ มาตรฐานนะครับเราว่ามีก้าม เขาเรียกก้ามไข่ใหม่ อยู่ข้างๆ อย่างน้อยให้ครึ่งตัว แล้วปรากฏว่าต้มเยอะขนาดนี้ ไข่แค่ 2 ชั้นที่เหลือไปไหน] [T2ข: ที่เหลือไปทำ pasta ใจครับ ถ้าอยู่ในร้าน ก็จะไปเป็นเมนูอย่างอื่น] (EP. 2)

(28) [T1ก: อันนี้ main course รีเปล่า อันนี้ นี่ appetizer ปลานะ เล็กไปนิดหนึ่ง อร่อย แต่ว่าใจหทัยมันไม่ใช่] [T2ข: แต่ผมหาปลาอีกตัวหนึ่งไม่เจอ ผมก็อยากจะได้] (EP. 6)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าผู้เข้าแข่งขันต้องการโต้กลับความคิดเห็นหรือคำวิจารณ์ของคณะกรรมการ ดังตัวอย่างที่ (27) ที่ผู้เข้าแข่งขันยกย่อนว่า “ที่เหลือไปทำ pasta ใจครับ ถ้าอยู่ในร้าน ก็จะไปเป็นเมนูอย่างอื่น” เพื่อโต้กลับคณะกรรมการที่กล่าวหาว่าใช้วัตถุดิบสิ้นเปลือง เช่นเดียวกับตัวอย่างที่ (28) เมื่อคณะกรรมการวิจารณ์ว่าปลาของผู้เข้าแข่งขันไม่ใช่ main course แต่เป็น appetizer ผู้เข้าแข่งขันจึงยกย่อนกลับว่า “แต่ผมหาปลาอีกตัวหนึ่งไม่เจอ ผมก็อยากจะได้” การกล่าวถ้อยเช่นนี้ แม้รูปภาพจะดูเหมือนสุภาพ เพราะได้อธิบายหรือตอบคำถามของคณะกรรมการแล้ว แต่มีนัยที่จะโต้กลับคณะกรรมการ เพื่อที่จะทำให้นักคณะกรรมการเสียหายที่ประเมินค่าเมนูที่ผู้เข้าแข่งขันทำว่าไม่ใช่สิ่งที่ใจหทัยต้องการ โดยแท้ที่จริงแล้วผู้เข้าแข่งขันไม่มีโอกาสได้เลือกวัตถุดิบ เพราะทางรายการจัดไว้ให้เพียงเท่านี้

2.2.2 การแสดงภูมิรู้ เป็นกลวิธีที่ผู้เข้าแข่งขันกล่าวชี้แจงหรืออธิบาย ความรู้เกี่ยวกับการทำอาหารของตนต่อคณะกรรมการ ซึ่งทำให้คณะกรรมการ เสียหน้าได้เนื่องจากคำแนะนำของคณะกรรมการไม่ส่งผลกระทบใดๆ ต่อผู้เข้าแข่งขัน เพราะผู้เข้าแข่งขันก็มีความรู้หรือมีภูมิรู้อยู่แล้วเช่นกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(29) [T1กก: แต่ 70 องศา เขาเรียกภาษาของเซฟเนครับ คือ เวลตัน] [T2ขข: ถูกต้อง คือ ถ้าคุณเล่น 70 องศา ในอุณหภูมิใน บอกว่า ในเวลาชั่วโมงหนึ่งหนึ่ง แนนอนมันเป็นเวลาตันอยู่แล้ว แต่นี้ 70 องศาในเวลา ที่สั้นกว่าประมาณ 25 นาที] (EP. 1)

(30) [T1กก: แต่ แต่ชะส่วนมากถ้าผมเห็นเนื้อผัดเจียะ ผม อยากเห็นมันเป็นลูกเต๋า] [T2ขข: อ่า ในอาหารไทย ไม่มีคำว่าลูกเต๋า ถ้าอาหาร ไทยมีคำว่าลูกเต๋านั้นคือ แกงรัญจวนเท่านั้น อาหารไทย มีสมันเท่านั้นอะคะ อาหารไทย ที่จะเป็นลูกเต๋า] (EP. 10)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าผู้เข้าแข่งขันได้พยายามอธิบายหรือ ชี้แจงความรู้ที่ตนมีเพื่อโต้กลับคำแนะนำของคณะกรรมการด้วยการแสดงภูมิรู้ ของตนเอง ดังตัวอย่างที่ (29) เมื่อคณะกรรมการตัดสินแนะนำแล้วผู้เข้าแข่งขันได้ แสดงภูมิรู้กลับว่า “ถูกต้อง คือ ถ้าคุณเล่น 70 องศา ในอุณหภูมิใน บอกว่า ในเวลา ชั่วโมงหนึ่งหนึ่ง แนนอนมันเป็นเวลาตันอยู่แล้ว แต่นี้ 70 องศาในเวลา ที่สั้นกว่า ประมาณ 25 นาที” รวมทั้งตัวอย่างที่ (30) ผู้เข้าแข่งขันแสดงภูมิรู้กลับว่า “ใน อาหารไทย ไม่มีคำว่าลูกเต๋า ถ้าอาหารไทยมีคำว่าลูกเต๋านั้นคือ แกงรัญจวนเท่านั้น อาหารไทย มีสมันเท่านั้นอะคะ อาหารไทย ที่จะเป็นลูกเต๋า” ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้เข้าแข่งขันเห็นว่าสิ่งที่ตนเองทำนั้นถูกต้องและตนเองนั้นเป็นเซฟเช่นกันย่อม มีความรู้ไม่ต่างกัน การแสดงภูมิรู้จึงเป็นกลวิธีที่ใช้เพื่อปฏิเสธคำแนะนำหรือ คำวิจารณ์ต่างๆ ของคณะกรรมการเพื่อมุ่งหวังให้คณะกรรมการยอมจำนนเท่ากับ ว่าเป็นการทำให้คณะกรรมการเสียหน้าไปด้วย

2.3 กลวิธีการยั่วล้อ เป็นกลวิธีที่ผู้เข้าแข่งขันกล่าวที่เล่นที่จริงด้วย การใช้ถ้อยคำนัยผกผัน (verbal irony) ที่รูปภาษาตรงข้ามกับเจตนา เพราะหวังเพียง

ยียวนให้คณะกรรมการรู้สึกเสียหน้าแต่ไม่ได้ต้องการตอบโต้อย่างรุนแรงเท่าใดนัก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(31) [T1กก: จริงๆ จริงๆ วิธีการทำ ก็ทำได้นะ herb อันนี้ ก็สีเขียว คือดูดีอยู่แล้ว ทำไมเนื้อไม่ทำเล็กกว่านี้ cook ไปเลย ใส่เข้าไปเลย จะได้ ทุกมูมจะเป็นสีเขียวหมด] [T2ขข: อิมมม (พยักหน้า) good idea ครับ good idea เก็บไว้ทำครับ] (EP. 6)

(32) [T1กก: ผมไม่ทำเนื้อผัดกะปิครับ] [T2ขข: ก็เพราะว่า เซฟ TN ไม่ทราบว่าเป็นเนื้อผัดกะปิทำยังไง เซฟ TN ถึงไม่เลือกจะทำ ถูกไหมคะ] (EP. 10)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าผู้เข้าแข่งขันได้กล่าวถ้อยคำนัยผกผัน เพื่อแสดงความไม่พอใจในเชิงที่เล่นที่จริง เพราะในด้านหนึ่งตนเองเป็นผู้เข้าแข่งขัน มีใช้คณะกรรมการตัดสิน ดังตัวอย่างที่ (31) ที่กล่าวว่า “good idea ครับ good idea เก็บไว้ทำครับ” ซึ่งไม่ได้หมายความว่าผู้เข้าแข่งขันจะยอมรับจริงๆ แต่พูดเพื่อยียวน อารมณ์ของกรรมการให้รู้สึกเสียหน้ากลับ เช่นเดียวกับตัวอย่างที่ (32) ที่กล่าวว่า “ก็เพราะว่าเซฟ TN ไม่ทราบว่าเป็นเนื้อผัดกะปิทำยังไง เซฟ TN ถึงไม่เลือกจะทำ ถูกไหมคะ” ซึ่งผู้เข้าแข่งขันทราบดีอยู่แล้วว่า “เซฟ TN” เป็นหนึ่งในผู้เข้าแข่งขันที่ได้โอกาสทำหน้าที่เป็นส่วนหนึ่งในคณะกรรมการ ทำเนื้อผัดกะปิไม่เป็น ผู้เข้าแข่งขัน จึงใช้ถ้อยคำนัยผกผันเสมือนที่เล่นที่จริงให้รู้สึกเสียหน้ากลับ

2.4 กลวิธีเสริมความไม่สุภาพ เป็นกลวิธีที่ใช้เพื่อเสริมอารมณ์ความรู้สึก ไม่พอใจผ่านการใช้วัจนภาษาและอวัจนภาษา รวมถึงการแทรกจังหวะการพูด ผลการวิจัยมีดังนี้

2.4.1 การใช้น้ำเสียงย่ำหยัน เป็นกลวิธีที่ผู้เข้าแข่งขันใช้เพื่อแสดงความไม่เห็นด้วยกับความคิดเห็นหรือคำวิจารณ์ของคณะกรรมการ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(33) [T1กก: เป็น strategies รีเปล่าครับว่า คือว่าเรา เอาแบบ safe ไว้ก่อน ไม่ชนะ แต่ไม่แพ้แน่นอน] [T2ขข: ผมว่า ผมว่ามัน less is more ครับผม] (EP.2)

(34) [T1กก: สำหรับ TM แกงอ่วยณะคะ แต่ว่า ถ้า TM ทาน กับข้าวทั้งหมดเนี่ย TM คง อยากให้รสชาติมันจัด จัดจ้านกว่านี้อีกหน่อย มีเค็ม มีเปรี้ยว อะไรกว่านี้อีก นิดนึง (ยิ้ม)] [T2ขข: ถ้า เชฟถามว่าต้มโคล้ง คืออะไร TM ตอบเชฟได้ไหม ต้มโคล้งมีตั้งแต่สมัยไหน ต้มโคล้งทำยังไง (ยิ้ม)] [T3ขข: TM มั่นใจเลยแหละคะว่า ต้มโคล้ง ที่บ้าน ที่ TM ทานของคุณยายอะ ออ่วยกว่านี้ (ยิ้ม)] (EP. 7)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าผู้เข้าแข่งขันใช้น้ำเสียงเย้ยหยัน กลับไปยังคณะกรรมการที่ปรามาสหรือสบประมาทผู้เข้าแข่งขัน ดังตัวอย่างที่ (33) ที่ตอบกลับคำปรามาสหรือคำสบประมาทของคณะกรรมการว่า “less is more ครับผม” และตัวอย่างที่ (34) ผู้เข้าแข่งขันถามกลับคณะกรรมการด้วยน้ำเสียงเย้ยหยันว่า “ถ้า เชฟถามว่าต้มโคล้ง คืออะไร TM ตอบเชฟได้ไหม ต้มโคล้ง มีตั้งแต่สมัยไหน ต้มโคล้งทำยังไง” พร้อมกับแสดงสีหน้ายิ้มเหมือนกับทราบดีว่า คณะกรรมการไม่ทราบในสิ่งที่ตนถาม

2.4.2 การแทรกจังหวะการพูด เป็นการกล่าวสวนกลับของผู้เข้าแข่งขัน เพราะไม่เห็นด้วยต่อความคิดเห็นหรือคำวิจารณ์ของคณะกรรมการ ขณะที่คณะกรรมการยังพูดไม่จบ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(35) [T1กก: แน่نونว่า สมมติว่าทีมนี้เป็นทีมที่อ่อนที่สุด ต้องการ คัดคนออกอะไรยังเงียะ HT ก็เข้า ยินดีด้วยชนะ เชฟ TY ตรอบ---] [T2ขข: //ไม่ ๆ มันเป็นคนเซปต์ของผมตั้งแต่แรกครับ ผมมีส่วน มันเป็นคนเซปต์ ถ้า มันแพ้ ผมต้องเป็นคนรับผิดชอบครับ---] [T3กก: //ไม่ใช่ เมื่อกี้พูดไปแล้วนี่ ส่วนนี้คือ ไม่ใช่ HT ทำนี่---] [T3ขข: //2แต่มันก็เป็นส่วนที่ผมทำ---] [T4กก: //ไม่ ๆ เมื่อกี้ พูดว่า---] [T5ขข: //3ผมไม่ได้ทำ แต่เป็นส่วนที่ผมต้องรับผิดชอบ เพราะ ผมเป็นคนให้ที่เข้าร่วม ครับ] (EP. 4)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าผู้เข้าแข่งขันพยายามแทรกจังหวะ การพูดเมื่อไม่เห็นด้วยกับความคิดเห็นหรือคำวิจารณ์ของคณะกรรมการ กล่าวคือ ขณะที่คณะกรรมการกล่าวว่า “HT ก็เข้า ยินดีด้วย ชนะ เชฟ TY ตรอบ---”

ผู้เข้าแข่งขันที่ชื่อ HT ไม่เห็นด้วย เนื่องจากการทำงานเป็นกลุ่ม ผู้เข้าแข่งขันจึงรีบแทรกจังหวะการพูดขึ้นมาทันทีว่า “ไม่ๆ มันเป็นคนเซปต์ของผมตั้งแต่แรกครับ ผมมีส่วน มันเป็นคนเซปต์ถ้ามันแท้ ผมต้องเป็นคนรับผิดชอบครับ---” คำตอบนี้ เมื่อเป็นคำตอบที่คณะกรรมการไม่เห็นด้วย คณะกรรมการจึงพูดแทรกขึ้นมาต่อว่า “ไม่ใช่ เมื่อก็พูดไปแล้วนี่ ส่วนนี้คือ ไม่ใช่ HT ทำนี่---” แต่ก็ทำให้ผู้เข้าแข่งขันแทรกจังหวะการพูดอีกเช่นเดิมว่า “แต่มันก็เป็นส่วนที่ผมทำ---” และคณะกรรมการก็พูดแทรกซ้ำว่า “ไม่ๆ เมื่อก็ ยูพูดว่า---” ซึ่งเป็นประเด็นเดิมที่ผู้เข้าแข่งขันไม่เห็นด้วย จึงแทรกจังหวะการพูดเช่นเดิมว่า “ผมไม่ได้ทำ แต่เป็นส่วนที่ผมต้องรับผิดชอบ เพราะผมเป็นคนให้ที่เขาร่วมครับ” ตัวอย่างนี้จึงทำให้เห็นว่านอกจากการแทรกจังหวะการพูดจะเป็นกลวิธีเสริมของคณะกรรมการแล้ว ก็ยังเป็นกลวิธีเสริมของผู้เข้าแข่งขันที่จะใช้เมื่อแสดงความไม่เห็นด้วยเช่นกัน ดังนั้นการแทรกจังหวะการพูดเช่นนี้จึงยอมทำให้คู่สนทนาซึ่งมีอำนาจต่อรองมากกว่าเสียหายไปด้วย

2.4.3 การแสดงกิริยาอาการของผู้เข้าแข่งขัน เป็นการที่ผู้แข่งขันแสดงกิริยาอาการที่ไม่เห็นด้วยต่อการวิจารณ์ด้วยท่วงท่าต่างๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาพที่ 2 การแสดงกิริยาอาการของผู้เข้าแข่งขัน

(36)

ที่มา: https://youtu.be/JJ_OWyQS8Pk

จากตัวอย่างที่ (36) เป็นการแสดงกิริยาอาการที่ไม่เห็นด้วยต่อคำวิจารณ์ในถ้อยคำตามตัวอย่างที่ (35) ของผู้เข้าแข่งขัน กล่าวคือ ผู้เข้าแข่งขันได้หรีตและขีดหน้าขึ้นขณะที่กล่าวถ้อยคำ การกระทำดังกล่าวจึงตีความได้ว่าผู้เข้าแข่งขันไม่เห็นด้วยกับคำวิจารณ์ของคณะกรรมการ

บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์ความไม่สุภาพในรายการท็อปเซฟไทยแลนด์ซีซั่น 1 พบว่าความไม่สุภาพเกิดจากการแข่งขันทั้งสองด้าน คือด้านของคณะกรรมการและด้านของผู้เข้าแข่งขัน กลวิธีความไม่สุภาพด้านของคณะกรรมการประกอบด้วย 1) กลวิธีความไม่สุภาพแบบตรง ได้แก่ การตำหนิ ซึ่งประกอบด้วย การตำหนิด้วยถ้อยคำตรงไปตรงมา การตำหนิด้วยการถามกลับ และการตำหนิด้วยการเปรียบเทียบ นอกจากนี้ยังพบการใช้ถ้อยคำแสดงการประเมินค่าทางลบด้วย 2) กลวิธีความไม่สุภาพแบบอ้อม พบการให้คำแนะนำที่แนะนำความหมายเรื่องให้ผู้เข้าแข่งขันทราบดีอยู่แล้วเพื่อที่จะทำให้ผู้เข้าแข่งขันเสียหน้า 3) กลวิธีการยั่วล้อ พบการใช้ถ้อยคำนัยผกผันที่คณะกรรมการมีวัตถุประสงค์เพื่อทำให้ผู้เข้าแข่งขันเสียหน้าเช่นเดียวกัน และ 4) กลวิธีเสริมความไม่สุภาพ พบการตะคอกและการใช้น้ำเสียงเย้ยหยัน รวมทั้งพบการใช้คำเสริมบอกมาลา “วะ เว้ย” การแทรกจังหวะการพูดเพื่อเสริมอารมณ์ความรู้สึกของคณะกรรมการที่ไม่พอใจหรือไม่เห็นด้วยกับผู้เข้าแข่งขัน และการใช้สายตา สีหน้า ท่าทางเพื่อทำให้ผู้เข้าแข่งขันเสียหน้าและหมดความมั่นใจ

ส่วนกลวิธีความไม่สุภาพด้านของผู้เข้าแข่งขันประกอบด้วย 1) กลวิธีความไม่สุภาพแบบตรง พบการยื่นกรานความคิดของผู้เข้าแข่งขันเพื่อแสดงจุดยืนของตนที่ไม่เห็นด้วยหรือไม่พอใจต่อคำแนะนำหรือคำวิจารณ์ของคณะกรรมการยื่นกรานความคิดกลับอย่างตรงไปตรงมาจึงทำให้คณะกรรมการเสียหน้าได้ เพราะผู้เข้าแข่งขันไม่เชื่อหรือไม่กระทำตามคำแนะนำหรือคำวิจารณ์ของคณะกรรมการ ซึ่งมีอำนาจมากกว่า 2) กลวิธีความไม่สุภาพแบบอ้อม ประกอบด้วย การกล่าววาจาขยอขยอนและการแสดงภูมิรู้ ซึ่งทั้งสองกลวิธีย่อยเหล่านี้ทำให้คณะกรรมการ

เสียหาย เนื่องจากผู้เข้าแข่งขันไม่เชื่อและไม่กระทำตามคำแนะนำหรือคำวิจารณ์ของคณะกรรมการ อีกทั้งยังแสดงให้เห็นว่าผู้เข้าแข่งขันก็มีความรู้เรื่องของการทำอาหารไม่ต่างไปจากคณะกรรมการ 3) กลวิธีการยั่วล้อ พบการใช้ถ้อยคำนัยผกผันที่ยั่วยวนคณะกรรมการเพื่อให้เกิดการเสียหาย และ 4) กลวิธีเสริมความไม่สุภาพ พบการใช้น้ำเสียงเย้ยหยัน การแทรกจังหวะการพูด และการใช้สายตาและสีหน้าเพื่อแสดงท่าทีที่เหนือกว่าอย่างมีชั้นเชิงของผู้เข้าแข่งขันที่มีต่อคณะกรรมการ

กลวิธีที่พบเหล่านี้มีวัตถุประสงค์บางประการ เช่น การถามเป็นการล่อให้ติดกับ (trapped question) เพราะเป็นคำถามที่มีมูลบท (กฤษดาวรรณ หงส์ดารมภ์ และ ธีรนุช โชคสุวณิข, 2551, น. 160) เพื่อมุ่งลดคุณค่าความเป็นเชฟและลดคุณค่าของอาหาร ทำให้ไม่เพียงแต่ผู้เข้าแข่งขันต้องเสียหายจากการปรุงอาหารแล้วยังเสียหายเพราะถูกปรามาสถึงความเป็นเชฟด้วย ขณะเดียวกันการเปรียบเทียบที่คณะกรรมการเปรียบเชฟว่าเป็น “Sous Chef” ซึ่งหมายถึงเชฟผู้ช่วย ก็ทำให้ผู้เข้าแข่งขันหมดความเชื่อมั่นว่าตนเองจะเป็น Exclusive Chef หรือ หัวหน้าเชฟ อีกทั้งยังใช้คำว่า “พื้นฐาน” “เบสิก” เพื่อทำให้ผู้เข้าแข่งขันรู้สึกว่าคุณค่าตนเองขาดความรู้เรื่องพื้นฐานหรือเรื่องสามัญที่เชฟสมควรต้องรู้และเข้าใจ ดังนั้นจึงสรุปวัตถุประสงค์ของการใช้กลวิธีความไม่สุภาพทั้งจากมุมมองของคณะกรรมการและมุมมองของผู้เข้าแข่งขันในรายการท็อปเชฟไทยแลนด์ ซีซั่น 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงวัตถุประสงค์ของการใช้กลวิธีความไม่สุภาพทั้งจากมุมมองของคณะกรรมการ และมุมมองของผู้เข้าแข่งขัน

มุมมอง	วัตถุประสงค์ของการใช้กลวิธีความไม่สุภาพ
กลวิธีความไม่สุภาพจากมุมมองของคณะกรรมการ	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อแสดงความไม่เห็นด้วย 2. เพื่อสร้างจุดเด่นของรายการให้เป็นที่กล่าวถึง 3. เพื่อสร้างจุดเด่นทางการตลาด
กลวิธีความไม่สุภาพจากมุมมองของผู้เข้าแข่งขัน	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อแสดงความไม่เห็นด้วย 2. เพื่อสร้างจุดเด่นของรายการให้เป็นที่กล่าวถึง 3. เพื่อสร้างจุดเด่นทางการตลาด 4. เพื่อนำเสนอวิถีชีวิตและตัวตนของเซฟว่าต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถต่อทุกสถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ หรือการตำหนิจากผู้รับประทานอาหารได้

อย่างไรก็ตาม กลวิธีความไม่สุภาพที่ใช้ในรายการที่อ็อปเซฟไทยแลนด์ ซีซั่น 1 นับว่าเป็นความไม่สุภาพที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความคิดแบบตะวันตก เพราะรายการดังกล่าวได้ซื้อลิขสิทธิ์มาจากประเทศสหรัฐอเมริกาอีกทั้งบริบทของเกมการแข่งขันเพื่อค้นหาสุดยอดเซฟ ทำให้ผู้เข้าแข่งขันและคณะกรรมการสามารถคุุคคามหน้าซึ่งกันและกันได้ โดยที่ไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมของไทย เช่น ความเกรงใจ หรือความอาวุโส เพื่อที่จะทำให้ต้นชนะการแข่งขัน และเพื่อรักษาคำกดีศรีความเป็นเซฟ

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาผลการวิจัยนี้กับงานวิจัยที่ศึกษาความไม่สุภาพในรายการเรียลลิตี้โชว์ที่ผ่านมาของไทย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องกลวิธีความไม่สุภาพในรายการเดอะเฟซไทยแลนด์ ของวุฒินันท์ แก้วจันทร์เกตุ และวิภาดา รัตนดิลก ณ ภูเกิด (2561) รวมทั้งเรื่องกลวิธีความไม่สุภาพในรายการเรียลลิตี้โชว์ภาษาไทยของจันทิมา สว่างลาภ (2556) พบว่าการวิจัยนี้ปรากฏกลวิธีความไม่สุภาพที่คล้ายคลึงกัน แต่สิ่งที่ต่างกันคือความไม่สุภาพในงานวิจัยดังกล่าวเกิดเฉพาะฝ่ายกรรมการเท่านั้น ส่วนในรายการที่อ็อปเซฟไทยแลนด์ ความไม่สุภาพสามารถเกิดจากฝ่ายกรรมการ

และฝ่ายผู้เข้าแข่งขันด้วย อาจเป็นเพราะปัจจัยหลายด้าน อาทิ ผู้เข้าแข่งขันไม่ได้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถเฉพาะตัวเช่นเดียวกับผู้เข้าแข่งขันในรายการท็อปเซฟไทยแลนด์ ทำให้ผู้เข้าแข่งขันต้องน้อมรับคำวิจารณ์เพื่อนำไปปรับปรุงตัว ขณะที่ผู้เข้าแข่งขันในรายการท็อปเซฟไทยแลนด์ ผู้เข้าแข่งขันเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว เมื่อถูกวิจารณ์ในมุมมองที่ตนเองไม่เห็นด้วย ผู้เข้าแข่งขันจึงเลือกแสดงความไม่สุภาพกลับไปยังคณะกรรมการ ในมุมมองนี้ย่อมแสดงให้เห็นด้วยว่ารายการยังเลือกเปิดโอกาสให้ผู้เข้าแข่งขันแสดงความไม่สุภาพต่อคณะกรรมการเช่นกัน แต่รายการเดอะเฟซไทยแลนด์และรายการเรียลลิตี้โชว์อื่น ๆ ไม่ได้เปิดโอกาสให้ผู้เข้าแข่งขันแสดงความไม่สุภาพ ด้วยอาจเป็นเพราะกรอบธรรมเนียมปฏิบัติหรือปัจจัยทางวัฒนธรรมของไทยที่**ผู้น้อยต้องเคารพผู้ใหญ่** ดังวุฒินันท์ แก้วจันทร์เกตุ และวิภาดา รัตนดิลก ณ ภูเก็ต (2561) ที่วิเคราะห์ถ้อยคำในรายการเดอะเฟซไทยแลนด์แล้วพบว่าช่วงหนึ่งของรายการ กรรมการหรือเมนเทอร์ได้กล่าวกับผู้เข้าแข่งขันคนหนึ่งที่ “มีหลายครั้งเนี่ย ที่เวลาที่อยู่ในห้องเนี่ย xxx มอง เดินเข้ามาในห้อง มองหน้าพี่ xxx เดินผ่านไป โดยที่ไม่ยกมือไหว้พี่ พี่เป็นผู้ใหญ่ xxx ยังเด็กอยู่” (วุฒินันท์ แก้วจันทร์เกตุ และวิภาดา รัตนดิลก ณ ภูเก็ต, 2561) ถ้อยคำดังกล่าวเป็นกลวิธีที่กรรมการหรือเมนเทอร์ตำหนิผู้เข้าแข่งขัน ซึ่งสะท้อนว่ารายการเดอะเฟซไทยแลนด์ไม่เห็นด้วยหรือไม่ยอมรับที่ผู้เข้าแข่งขันจะแสดงความไม่สุภาพต่อกรรมการหรือเมนเทอร์

ด้วยเหตุนี้ ความไม่สุภาพอันเกิดจากด้านผู้เข้าแข่งขันในรายการท็อปเซฟไทยแลนด์ซีซั่น 1 ทำให้พบว่าความไม่สุภาพดังกล่าวเป็นการแย้งคติความเชื่อและค่านิยมที่พึงปฏิบัติมาของไทย 2 ประการ ได้แก่ ประการแรก สังคมไทยมองว่าการกล่าวถ้อยคำที่ไม่หักหน้าคู่สนทนาคือความสุภาพ ดังนั้นการที่ทั้งคณะกรรมการและผู้เข้าแข่งขันใช้ถ้อยคำที่ไม่รักษาน้ำคู่สนทนา ถ้อยคำดังกล่าวจึงไม่สุภาพ ประการที่สอง ผู้อ่อนอาวุโสจะไม่กล่าวถ้อยคำหรือแสดงอาการกระด้างกระเดื่องต่อผู้อาวุโส (คณะวิทยาการจัดการ, ม.ป.ป., น. 79) การกล่าวถ้อยคำหรือแสดงกิริยาอาการดังกล่าวจึงถือว่าไม่สุภาพเช่นกัน เช่นนั้นแล้ว ความไม่สุภาพใน

รายการที่อพยพไทยแลนด์ ซีซั่น 1 จึงนับว่าเป็นการละเมิดหลักปฏิบัติดังกล่าวของสังคม

อย่างไรก็ดี การที่รายการนำเสนอความไม่สุภาพของบุคคลแต่ละกลุ่มต่อสังคม จึงย่อมมีจุดประสงค์สำคัญของรายการ นั่นคือการสร้างจุดเด่นของรายการให้เป็นที่กล่าวถึงเพื่อผลประโยชน์ทางการตลาดและธุรกิจที่วีดิทัศน์ รวมทั้งนำเสนอชีวิตของการเป็นเซฟและตัวตนของเซฟที่ต้องพร้อมรับต่อทุกสถานการณ์ อันตึงเครียดและต้องพร้อมรับข้อวิจารณ์ที่รุนแรงได้ตลอดเวลา เพราะการประกอบอาหารในครัวล้วนเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย การกล่าวถ้อยคำสุภาพและไม่เจ็บขาดอาจส่งผลเสียหากเกิดเหตุการณ์ไม่คาดคิด ในทางกลับกัน ถ้อยคำที่กระชับ สั้น และตรง ย่อมเป็นผลดีต่อการประกอบอาหารและการรับมือต่อหลายสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในห้องครัว ซึ่งต่างไปจากการปฏิสัมพันธ์ในสถานการณ์อื่นๆ ในสังคมที่ต้องคำนึงถึงการรักษาหน้า (face) ระหว่างการสนทนา ดังนั้น ผู้ที่รับชมรายการจึงต้องเข้าใจว่าการเป็นเซฟจะต้องอดทนต่อทุกสถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ให้ได้ (กุลจิรา หวังสงวนกิจ, 2554, น. 75-77)

การวิจัยความไม่สุภาพเป็นการวิจัยที่แสดงให้เห็นปรากฏการณ์ทางสังคมและปรากฏการณ์ทางภาษาไปพร้อมกัน ดังนั้น เพื่อขยายขอบเขตการวิจัยให้กว้างขวางขึ้น อาจศึกษาวิจัยในสื่อแขนงอื่นๆ เพื่อยืนยันว่าความไม่สุภาพคือเครื่องมือสำคัญทางการตลาดของสังคมปัจจุบันต่อไป

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กฤษดาวรรณ หงส์ลดารมภ์ และธีรณัฐ โชคสุวณิช. (2551). *วัจนปฏิบัติศาสตร์*. กรุงเทพฯ: คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กุลจิรา หวังสงวนกิจ. (กรกฎาคม-ธันวาคม 2554). สมาคมพ่อครัวไทยและเคล็ดลับสู่การเป็น เชฟ. *วารสารกระแสวัฒนธรรม*, 12(22), 75-77.
- คณะวิทยาการจัดการ. (ม.ป.ป.). *เอกสารประกอบการสอนวิชาการพัฒนาบุคลากรภาพ*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- คอลัมน์ข่าวสดบันเทิง. (23 มีนาคม 2560). “ช่องวัน” ผุดรายการแข่งขันทำอาหาร ชื่อลิขสิทธิ์ “ท็อปเชฟ” จากอเมริกา รับประกันความสนุก. *ข่าวสด*. สืบค้นจาก https://www.khaosod.co.th/entertainment/news_267232.
- จันทิมา สว่างลาภ. (2556). *กลวิธีความไม่สุภาพในรายการเรียลลิตีโชว์ภาษาไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2555). *เอกสารคำสอนรายวิชา 2201783 การวิเคราะห์ภาษาไทย ตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์*. ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐวุฒิ แสงชูวงษ์. (6 ธันวาคม 2560). *มิชลินสตาร์มาบุกเมืองไทยแล้ว ว่าแต่ ‘มิชลินสตาร์’ คืออะไร ?*. สืบค้นจาก <https://www.gqthailand.com/life/article/what-is-michelin-star>.
- นworวรรณ พันธุมธธา. (2549). *ไวยากรณ์ไทย*. กรุงเทพฯ: คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตยสาร Positioning. (11 พฤษภาคม 2561). *เรื่องกินเรื่องใหญ่! ได้เวลารายการอาหารยัดใจ*. สืบค้นจาก <https://positioningmag.com/1169498>.
- ปานปั้น ปลั่งเจริญศรี. (2560). *กลวิธีความไม่สุภาพที่ใช้ในสัมพันธสารการอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจในรัฐสภาไทย*. ใน มหาวิทยาลัยขอนแก่น, รายงานการประชุมวิชาการเสนอมผลงานวิจัยบัณฑิตศึกษาระดับชาติและนานาชาติ (น. 1442-1454). ขอนแก่น: ผู้แต่ง.
- วุฒินันท์ แก้วจันทร์เกตุ และวิภาดา รัตนดิกล ญ ภูเก็ท. (กรกฎาคม-ธันวาคม 2561). *กลวิธีความไม่สุภาพในรายการเดอะเฟซไทยแลนด์*. *วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 40(2), 177-201.

เว็บไซต์ brandinside ธุรกิจ คิดใหม่. (26 กันยายน 2561). *อานิสงส์รายการทำอาหารนูม! คนรุ่นใหม่แท้เรียน Le Cordon Bleu ในไทย สานฝันอาชีพเชฟในอนาคต*. สืบค้นจาก <https://brandinside.asia/cooking-tv-program-le-cordon-bleu>.

อรวิ บุณนาค. (2559). *กลวิธีความไม่สุภาพในการแสดงความคิดเห็นผ่านเฟซบุ๊กองค์กร เครือข่ายสัญญาณโทรศัพท์เคลื่อนที่ของไทย*. ใน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา, รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติ SMARTS ครั้งที่ 6 (น. 79–90). ชลบุรี: ผู้แต่ง.

ภาษาอังกฤษ

- Brown, P. and Levinson, S.C. (1987). *Politeness: Some Universals in Language Usage*. Great Britain: Cambridge University Press.
- Karina, C. and Ika Putri, N. (2015). Impoliteness in Simon Cowell's Utterances in "The X-Factor" Reality Show. *Anglicist*, 4(1), 32–40.
- Culpeper, J. (1996). Toward an anatomy of impoliteness. *Journal of Pragmatics*, 25, 349–367.
- Kecskes, I. (2015). Intercultural Impoliteness. *Journal of Pragmatics*, 86(2015), 43–47.
- Leech, G. (1983). *Principle of Pragmatics*. London: Longman.
- Toddington, S.R. (2015). *Impoliteness as a vehicle for humour in dramatic discourse*. (Ph.D. thesis). University of Central Lancashire, Preston, U.K.